

M A G Y A R K U R I R

Bétsből, Kedden, September' 22-dikén 1818.

Nagy Britannia.

Londonban Sept. 4-dikén czédulák voltak sok helyekre kitétetve, melyek által arról tétetett jelentés, hogy a' következő hétfün, Sept. 7-dikén, azok a' Westminsteri lakosok, kiknek a' Parlamentumban nintsen Képviseleők, avvagy más szavakkal, a' kik választó jussal nem birnak, Westminsterben a' *Palace-Yard* nevű piatzon gyűlést fognak tartani, annak megfontolása lévén az ő gyűlések' tárgya: Hogy melly szükséges legyen nékiek az, hogy jusaikról közönséges Nyilatkoztatást adjanak ki; hogy panaszaiknak elháríttatására hathatós eszközökhöz nyuljanak; és hogy az elszenvedhetetlenekké lett igazságtalanságokért a' Koronához folyamodjanak feladásai által. A' gyökeres reformatzió 's közönséges voksolási jus' barátjainak kívánságára Hunt úr fog elől ülni.

Azt jegyzik-meg némely Londoni újságlevelék, hogy az Anglus Országlószéknek azon megújított rendelése mellett is, mellyet a' kikötőhelyeknek Kormányozójikhoz küldött, 's a' melly által meghivta őket, hogy a' Britannus alattvalóknak Déli Amérikába való elevezését 's a' hadi készületeknek odavaló kivitelét, minden lehető módok által gátolni iparkodjanak: Lord Cochrane, kinek egészen újan épült fregátja mindeneknek láttára a' *Themse* vizén rakodott-meg, legkissebb akadályoztatás nélkül indult-el Amérika felé a' Chili béli tnsurgensek' szolgálatjára.

A m é r i k a.

Az Insurgensek és Spanyolok között nevezetes tengeri öszszetsapások történtek ha az előhírek megvalóságosulnak. Egygyik, Chili' partjai mellett a' Valparaisói kikötőhelyet bezárva tartó Spanyol hajók 's azon Windham nevű Insurgens hajó között történt, melyről már más izben is említettett, hogy ez egy terehhordó oly nagy hajó volt, hogy a' napkeleti Indiai Anglus kereskedők használták 's tőlök az Insurgensek Buenos-Ayresben megvásárolván, 36 ágyus fregátot tsináltak belőlle. Ez a' *Windham*, vagy mint most nevezik *Lantario*, az *Esmeralda* nevű Spanyol frégátot 's meg a' *Posada* nevű Brigget Valparaiso előtt megtámadván, ha bár el nem foghatta is, elkergette a' kikötőhely szája elől. A' *Windhamról* már 30 insurgensek felmáasztak volt az *Esmeraldára*, de elég hamar nem érkezett segítségek, 's erőt vettek rajtok a' Spanyolok.

Egy más tengeri öszszetsapás a' *Venezuelai* partok mellett történt, melyben az Insurgensek Admirálisának Brionnak szolgált a' szerentse. Ő a' Spanyolokat megvervén, elvette két Briggjeket.

H a y t i.

Itt az új Státusok között villongó ábrázatba öltöztek az előbbeni békességes környülállások, mellyekről ilyen tudósításokat olvasunk a' közönséges levelekben: — „*Port-au-Princzből* (a' Respublika' fő városából) Julius' 1-ső

napján. A' mi szigetünk' északi részének ura *Henrik Király* (de a' ki a' mi Republikai Országlószékünk' diplomatikai nyelvén még most is csak *Christoph*) 14 napok-ólta a' mi határaink mellett áll egy kiseded fegyveres sereggel. Ma néhány tisztjei megérkeztek ide, mint Követek, 's tudósításokat hoztak Senátusunkhoz és tisztjeinkhez, mellyekben ő, ígéretet tévén nékiek affelől, hogy tulajdonaiknak birtokában meghagyattatnak, meghívja őket, hogy adják-fel magokat. A' mi előlülönk ezen meghívást vévén azonnal minden tisztjeinket 's egyéb előljáróinkat összehivatta, 's az irást előttök a' *Henrik Király*' Követjeinek jelenlétében felolvasta. Tisztjeink alig engedtek annyi időt Elölülönknek, hogy beszédjét elkezdhesse, így kiáltozván: *Éljen az Elölülő! Éljen a' Republika! Éljen a' függetlenség!* — 's őtet ekközben a' vállokra felkapván, mint győzedelmest a' szálában le 's fel és köröskörül hordozták. Véghez menvén az örvendező lárma, ekkor parantsolta az Elölülő az övéinek, hogy már most oszoljanak-el, a' *Henrik*' Küldöttjeit pedig, hogy eltávoztokban a' nép ne bántsa, egy kabinétbe zárta. A' *Henrik*' ajánlásait 's feltételeit mindenek megvetették. Mitsoda erővel jelent meg határaink mellett, bizonyosan nem tudjuk: de mondhatjuk, hogy a' mi armádánkat sem a' jó rendtartás, sem hazafi buzgóság, sem hadi készületek, sem számossága' dolgában felyül nem haladja: tehát úgy ítélünk, hogy ha *Henrik* minket meg nem támad, már most, minekutánna minket ő maga a' viadalra ekképpen kihivott, talám mi magunk fogjuk őtet megtámodni. A' *Henrik* országát töllünk oly hegyek választják-el, mellyeken csak egy út találtatik olyan, hogy rajta fegyveres seregek által mehessenek."

Még jóval ezen tudósításnak irattatása előtt, úgymint *Junius*' 9-dikén egy

proklamatió jött-ki *Cap Henri* városában, az *Udvari újságban*, a' *Henrik Király*' s az ő *Ministere Limonade* tulajdon aláírásaik alatt, mellyben ezek mondtak: — „Minthogy a' békételenek, ő Felségének 's familiájának az ország' belső részeire való útozásáról hamis híreket terjesztettek-el, oly célzással, hogy a' háború' tüzet ismét felgerjeszthessék: erre nézve ő Felsége, a' ki ezen útat egyenesen csak országa' belső részeinek megesmérése végett tette, eltökéllette magában, hogy a' maga *Mark* városában való tartózkodását hosszabb idejig nyujtsa, hogy délre 's napnyugotra egyformálog közel lehessen. Azon seregeket, mellyek az Elölülő *Boyer* határai mellett megszállottak, csak mint barátokat úgy kell nézni. A' nyughatatlankodó elméknek megnyugtattatásokra kinyilatkoztatja ő Felsége, hogy a' személy és tulajdon bátorságban hagyattatnak, hogy eddig való tselekedetejiért háborgattatni senki nem fog, hivataljokban és méltóságokban mindenek megerössittetnek, a' lineaseregek rendszerént fizettetni 's ruháztatni fognak, 's azok az *Arcabaye* és *Marbelais* nevű vidékeken lakó *Hayti*ek, kik az engedelmességre vissza térnek, mint atyafiak 's barátok, egész szelidséggel és barátsággal fogadtatnak."

A' *Hayti* (*St. Domingó*) szigetéről jött legújabb tudósítások szerint, *Henrik Király* egész armádájával *Port-au-Princz* előtt állott, 's gondolták, hogy *Aug*, 10-dikén fog meg esni a' nagy verekedés.

Spanyol Ország.

A' múlt napokban említették vala az *Anglus* újságlevelek, hogy a' *Londonban* lévő *Spanyol* Követségi Titkoknok *Don Francisco Campuzano* *Londonból* valami izenetekkel *Madridba* küldeti volt. Ezen tárgyról egy levelet adott-ki *Aug*, 31-dikén az *Anglus*

Kurir, mint ha Madridból irták volna hozzá, a' melly levélnek ez a' foglalata: — „A' Kurir szeretné kétségkívül tudni, hogy mi lehetett a' Campuzano' ideküldtetésének tárgya. Nékem ez, valamely történet által tudtomra esett: melyre nézve jónak találom felölle a' Kurirt is tudósítani, azért, hogy az azeránt támadott hamis hírek' eloszlattassanak. Beszélték, hogy az Anglus és Spanyolország között az Északi Amériikai Egyesült Státusok ellen készült Szövetségi 's megtámadási Kötést hozta volna ide. Mondták, hogy az is reá van bízva, hogy a' Spanyolországlószéket vegye reá, hogy a' Buenos - Ayressel való békeségkötésben egygyezzek-meg, a' melly Kötés szerént a' *La-Plata* vize' mellyékein találtató tartományok, mint örökös Vice - Királynak egy Spanyol Princznek uralkodása alá fognának adattatni. Hírellették végezetre azt is, ha azért küldetett volna *Campuzano* úr ide *Madridba*, hogy az Országlószéket, a' *Renovales* és egyéb Spanyol kivándorlott fő emberek alatt lévő *Liberálisoknak* az *Amériikai* Insurgensekkel együtt főzött plánumaikról, projektomaikról, tudósítsa. De semmi egyéb czélja nem volt ideküldtetésének, azonkívül, hogy Királyunkat az Angliában és a' száraz Európai egyéb tartományokban az Amériikai revolúzió eránt uralkodó gondolkodás' módjáról tudósítsa 's azt is elejébe terjessze, hogy melly szükséges legyen ezt a' közönséges' gondolkodás' módját, ezt a' közönséges hajlandóságot az által megnyerni, hogy az Amériakaiaknak, kiknek a' mai időbéli *philantropia* (emberi szeretet) ügyöket ily nagyon felvette, 's ily nagyon pártjokat fogja, *liberalis* feltételek ígértessenek, ajánltassanak. Úgy látszik, hogy *Campuzano* úr éppen jó időben érkezett-meg ezen jóvállással *Madridba*, minthogy a' Déli Amériakaiaknak a' világ' kikötőhelyeivel való fontos ke-

reskedését illető nagy kérdés éppen ekkor határozottatott vala meg a' Madridi Státustanátsban. A' *Campuzano* úr küldtetésének tárgyát azonközben, Minister Pizarro 's több Minister urak és Státustanátsosok nagyon oltalmazzák, kik minnyáján meggyőzöttettek affelől, hogy Spanyolország már most Amérikát nagy áldozat-tételek nélkül meg nem tarthatja; melyhezképpest *Capuzano* úr, a' Státustanátsnak két rendbéli tanátskozsai után Londonba visszaküldtetvén, oly kiterjedésű teljes hatalmat vitt oda az ottlévő Spanyol Követnek, melynél fogva a' Déli Amériakaiakkal való megbékélhetésnek minden eszközeit elővehesse, megpróbálhassa. A' Madridiak azt hiszik, hogy ezen megbékélhetés, egyedül tsak Nagy Britannianak magaviséletétől legyen felfüggesztetve.“

Német Ország.

A' Göttingai Biztos Tanátsos *Falke* úr ily ítéletet hirdettetett - ki a' Hannoverai Ministerium' nevében azokra nézve, kik a' lármának okozóji voltak: — 1)ször. A' Mészáros' házára való támadásért a' melly Jul. 11 - dikén történt, egy Hannoverai születésű tanuló *Relegatumot*, két más tanulók esztendeig tartó *Abeundi Consiliumot*, tizenkét tanulók nyoltz-nyoltz napi *Carcert* kapnak, többek, oly hitnek letétele mellett, hogy ők ártatlanok's tiszták, feloldoztatnak. Mészáros *Krische*, nyoltz napi fogságra ítéltetett, úgy, hogy az alatt minden második nap tsak kenyeret eszik 's vizet iszik — 2)szor. A' Jul. 13 - dikán történt lármázásért (a' katonáknak megtámadásáért) egy tanuló 14 napi *Carcert*, 's *Krische*, a' Mészáros, ismét nyoltz napi fogságot, kapnak. Mondják, hogy azt is meghatározta a' Ministerium, hogy a' Politziai Biztos, a' ki, ha eleintén egy kevésbé emberebben viselte volna magamagát, ennek az egész rüt lármának ele-

jét vehette volna, Göttingából elmozdítassék, de ez az ítélet még ekkor nem hirdettetett volt ki.

* * *

A Badeni Nagy Hertzege's Constitúziójának végezte: — IV. — A Rendek' munkálódásának kiterjedése (folytatás). 61. §; Ha az 1-ső Kamara a' 2-diknak határozásában meg nem egygyez, a' kettejek' Votumai egygyüvé számláltatnak, tudniillik a' helybehagyók külön 's az ellenkezők is külön, 's az ezekből kijövő tsupa többség határoz. 62. §; A' régi még a' nem állandó adozásoknak felhajtása is tarthat a' határozott időn túl fél esztendeig, ha a' Rendek' gyűlése előbb eloszlattatik, hogy sem a' következő esztendőre való költség és adozás meghatározottak volna, avvagy ha a' Rendek' tanátskozásai elkésnének. 63. §; Hadakozáshoz való készülétkor vagy annak folyta alatt, a' Nagy Hertzeg a' maga' szövetségi kötelességeinek telyesítésére vehet-fel költsön, vagy írhat-ki hadi adót a' Rendek' egygyezése nélkül is, a' következő két elintéztetési módok szerint — 1)ször, hogy az akkor kineveztetendő Biztosság a' finantziai és hadi Ministerek mellé a' maga tagjai közzül kettőt, 's a' hadi kassához is egygyet rendelhessen mint biztosokat, kik arra vigyázzanak, hogy a' hadakozásra nézve felvétellett summák, valósággal és egyedül tsak arra fordittassanak, és hogy — 2)ször ezen Biztosság, ha talám a' hadi minden tartozásoknak telyesítettésekre nézve különös hadiBiztosság is találna felállittatni, ehez a' Rendek Biztossága éppen annyi tagokat nevezhessen, mint a' Nagy Hertzeg nevez, tudniillik, a' marsch-utaknak, 's eleségnek öszszeszerkeztetésére, öszszegyűjtetésére. Ugyan ezen esetben azzal a' jussal is birjon a' Rendek' Biztossága, hogy a' tartományok' tiszti karjaikhoz, az azon tartományok' kerületeikben lakó Rendek közzül, két bizto-

sokat nevezhessen, 's küldhessen. 64. §; Semmi olyan törvényt, melly által a' Constitúzióknak Oklevelében valamelly ki-egésszítés, magyarázás, vagy változás tétetődne, nem hozattathatik különben, hanem ha mind két Kamarák' jelenlévő tagjainak kétharmad része megegygyez benne. 65. §; Minden egyéb olyan új törvényeknek, mellyek a' személyes szabadságot vagy a' Bádeni Nagy Hertzegségi lakosok' tulajdonát illetik, hozattatására, vagy pedig az efféle már fennálló törvények valóságos értelmének megváltoztatására, különkülön a' két Kamarák' tagjainak tsupa többsége kívántatik-meg. 68. §; A' törvényeket a' Nagy Hertzeg erőssíti-meg és hirdetteti-ki, ő adja-ki az azoknak betölttetéseket és fenn-tartatásokat illető, 's a' Státus' bátorsá-gát tárgyazó rendeléseket, 's közönséges elintéztetéseket. Ő ad-ki oly parantso-latokat is, a' mellyek ugyan természet-jek szerint a' Rendek' tanátskozásainak tárgyai volnának, de a' Státus' java sür-getve kívánnya őket, minthogy különben egészszen sikertelenekké tétetődnének a' késedelmezés által. 67. §; A' Kamarák-nak van feladásra és panaszlásra való jus-sok. Az oly rendeléseknek, mellyekbe oly határozások tsusztak-be, hogy azok által a' Kamarák a' magok helybehagyási jussokat megsértettette lenni gondolják, az ő fundamentumos panaszaira azon-nal erőtelenekké kell tétettetniek. A' Ka-marák, okoknak felhozásával kérhetik a' Nagy Hertzeget, hogy ez vagy amaz a' törvényt jóvallja. Jussok van arra, hogy a' tudtokra eső visszaéléseket, mellyek a' Státus' gazdálkodásában elő fordulnak, az Országlószéknek bejelenthessék. Jus-sok van arra is, hogy a' Ministereket és a' Státus' fő tiszti karjainak tagjait a' Constitúzióknak vagy a' Constitúziókn fun-dálódó jusoknak megsértéséért, forma-szerént elvádolják. Annak meghatározá-sára, hogy az elvádolásnak mitsoda ese-

tekben lehessen történni, hogy az ily esetbéli büntetésnek milyen gráditsunak kell lenni, hogy mitsoda tiszti kar legyen benne az ítélő bíró, 's miképpen kelljen folyni a' dolognak, különös törvény kívántatik. Magános emberektől az ő Constitúción fundálódó jusaiknak megsértetését illető panaszokat tsak írásban fogadhatnak-el a' Kamarák, 's így is tsak oly feltétel alatt, ha a' panaszló megmutatja, hogy a' tiszti karokhoz 's végezetre még a' Státusministeriumhoz is haszontalanul folyamodott panaszával. Semmi feladást, panaszt, vagy elárulást nem lehet a' Nagy Hertzeg' elejébe vinni, különkülön mind két Kamarák' tagjai' többségének helybehagyása nélkül. —

V. — *A' Rendek' üléseinek kinyit-tatásáról, 's tanátskozásának módjáról.* 68. §; Minden Diétai gyűlést, az e' végre özszejött Kamarák' közönséges se-regében, vagy személyesen a' Nagy Hertzeg vagy pedig egy általa kineveztetett személy nyit-ki és zár-be. 69. §; Minden új tagok a' következő hitet teszik-le a' Diéta kezdetén: Esküszöm, hogy a' Nagy Hertzeghez hűséges, a' törvényekhez engedelmes leszek, a' Státus' Constitúziójára figyelmezek 's azt megtartom, 's a' Rendek' gyűlésében, minden különös rész-re való tekintet nélkül tsak az egész ország' javát 's boldogságát tanátslom belső meggyőződés szerént: Isten úgy segéljén 's az ő Szent Evangyéliuma. 70. §; A' Nagy Hertzegnek semmi jóvallása nem botsáttathatik tanátskozásra 's vótumra addig, míg különös Biztosság által meg nem fontoltatott, 's annak arról való előadása meg nem halgattatott. 71. §; Az Uralkodó Biztosai a' jóvallásnak megfontolására a' Rendek' Biztosaival mind annyiszor özszeülnek, valahányszor azt egygyik vagy a' másik rész kívánnya. Az Uralkodónak jóvallásán semmi olyan fontos változást nem lehet tenni, melly az ő Biztosainak jelenlétében egy ily Biztos-

sági tanátsban meg nem fontoltatott. 72. §; A' Kamarák másod versben is Biztosság' elejébe igazithatnak valamelly elejekbe adatott jóvallást. 73. §; Az egygyik Kamarából a' másikba általvitetett törvény vagy akár mi némű jóvallások, ha tsak finántziai tárgyat nem illetnek, azon jobbitási jóvallásokkal, mellyek ezen Kamarában a' 71-dik tikkely szerént rajta tétettek, visszaadattatnak a' másik Kamarának. 74. §; Mindenik Kamarának határozására nézve hogy tökéletes erejüvé legyen, megkívántatik a' Kamara telyes számú tagjainak tsupa többsége, ha tsak különösen ezen esetre nézve valami meghatározott módon való kivétel nem tétetett. Ha a' kétféle vótumok száma éppen megegygyezne, ekkor az Elölülő' votuma teszi a' határozást. Ha az az eset elő fordul, hogy ha valamelly finántziai tárgyra nézve mind két Kamarák' vótumaikat özsze kell számlálni 's ezen esetben a' kétféle, vagy egymással ellenkező vótumok' száma éppen egyenlő leszen, ekkor a' második Kamara' Elölülőjének votuma teszi a' határozást. A' voksolás fenszóval 's ezen kifejezéssel esik: *Egygyet értek, vagy nem értek egygyet.* Tsak a' második Kamara' előlülői Candidatusok' 's a' Biztosságok' tagjai választásában kívántatik, nem tsupa, hanem bizonyos számú többség és titkos votizálás, melyre az első Kamarában 10, a' másodikban 35 tagoknak jelenléte kívántatik, az utólsókhoz az Elölülő is oda számláltatván. A' Constitúzióban való változástételre, hogy ereje légyen, mind két Kamarában a' tagok háromnegyed részének jelenléte kívántatik. 75. §; A' két Kamarák sem egészszen sem Biztosságaik által nem gyűlhetnek özsze tanátskozásra; az ő egymással való közösüléssek tsak határozásaiknak egymással való közlésében állhat. Ők tsak a' Nagy Hertzegi Státusministeriummal állanak közvetlen közö-

sülésben; ők semmi végzést nem tehetnek, semmi hirdetést ki nem adhatnak. Követségeket csak különkülön küldhetnek, engedelemnyerés után, a' Nagy Hercegghez. 76. §; A' Ministerek, a' Statusministerium' tagjai, 's a' Nagy Herceg' Biztosai, minden időben bemehetnek a' Kamaráknak mind nyilvánvaló mind titkos üléseikbe 's minden tárgy felett való tanátskozásokban meg kell halgatniok, ha kívánnyák. Tsak a' voksoláskor kell kimenniök, ha nem tagjaik a' Kamaráknak: de az ő eltávozások után a' Kamarák se' vehetik ismét tanátskozás alá a' tárgyat. 77. §; Tsak a' Nagy Hercegi Biztosoknak 's a' Rendek' Biztosságai tagjainak szabad leirt beszédeket felolvasni; minden egyéb tagok tsak szóval való előadásokat tehetnek. 78. §; Mind két Kamarák a' közönség' jelenlétében tartják üléseiket: de azonnal titkossá leszzen az ülés, ha az Országlószék' Biztosai azt, bizonyos nyilatkoztatásokra nézve, mellyeket ők titokban tartatni akarnak, kívánnyák, így szintén ha a' Kamará' három tagjai kívánnyák is, ha véllék, a' halgatók' eltávozása után, a' több tagoknak egyharmad része, a' tanátskozásnak titokban való folytatására nézve meg egyez. 79. §; Az, hogy mitsoda rendel lépnek-ki a' földes urak, városok, és Hivatalok' Küldöttjei a' gyűlésből, az első Diétán, az egyenként való Kerületekre nézve sorsvonás által határoztatik meg. A' földes urak' Küldöttjei fele részint 1823-ban lépnek-ki, 's így tovább minden negyedik esztendőben felerészint. 80. §; Az első választási munkára nézve, a' választás' telyes erejüségé felett támadható minden veszekedésekben az a' Hertzeგი közép Biztosság teszen vég határozást, melyre a' Constitúziói törvényeknek előszöri végrehajtása bizattatik. 81. §; Az első Diéta' kinyittatásának idő pontja az 1819-dik esztendő Februariusának 1-ső

napjára határoztatik. 82. §; Az első Diétának kinyittatásakor, midőn a' Constitúzió a' maga erejébe betéttetik, fennálló minden országlási intézetek és törvények fennállanak mind addig, míg a' Diétával, azon tárgyakra nézve, mellyek oda ille- nek, az első véghatározások megtétet- tetnek. Névszerént a' költségi és jö- vedelmi első határozás, előrevalóképpen addig is munkába vétettetik, míg a' Ren- dekekkel való egygyetértés megeshetne. 83. §; Ezen Constitúzió a' Német Szövetség kezessége alá adattatik. Költ tulajdon kezünk' aláírásával, 's kiadatott Státu- sunk' nagy petsétjével, Griesbach- ban, Aug. 22-dikén, 1818-ban. —“

„Károly.

Vdt. Wieland F. A.

Utolsó Jegyzések.

Az Amerikai feljebb felhordott dol- goknak kiegészzítettésekre, most még ezeket tehetjük ide a' máji újságlevelek- ből:

Havannában az idén nagyobb hév- ségek uralkodtak mind közönségesen szok- tak; melly miatt nagyon vesztegette a' hideglelés az embereket, kivált az Euró- paiakat, a' kik mostan, nevezetesen Né- met országról, nagy sokasággal seregle- nek oda szerentsepróbálásra.

A' *Limából* Generális Osorio ve- zérlése alatt *Chilibe* ment Királyi sere- gek' veszedelméről, mellyet az ő barát- jaik örömet kitsinyitettek, ezeket írják most magából Limából: Az Insurgensek' armádája 7000 lovasokból és 3000 gya- logokból, a' Királyi sereg pedig mind egygyütt 5300 emberekből állott, melly utólsók között Limába tsak egy is vissza nem ment. Generális Osorio na- gyon betsalattatni engedte magát az or- szág' közepére, a' hol úgy meglepték, hogy tsak 60 lovagokkal szaladott-el a' tsatából, de azután ötet is utólérték 's elfogták.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Azon gőz-hajókról, mellyekről remétségünk szerént ennekutánna Honnyi újságleveleinkben sok szép előadásokat fogunk olvasni, a' folyó September' 17-dikén kijött Budai Német újságban ezeket irták: —“

„E' hónap' 15-dikán délutáni öt óraker megérkezett ide Cs. K. hsjós Hadnagy So ur de au úr vezérlése alatt, hasonlóképpen Bétsből, a' másik gőz hajó is, melly a' *St. Leon* uré és társaságájé, a' kik ennek Duna nevet adtak. Nagy sebességgel jött-le a' Buda felé lévő part felől a' hidig, 's innen azonnal ismét felfelé vette útját a' Pesti part felől, 's minekutánna külömbkülömb fordulásokat tett volna, ismét a' Budai part-felé tsavarodott, a' hova a' Halpiatzon felyül kikötvén, most is ott áll. Megérkezését 's fordulásait, mellyeket tett, sok ezer nézők, kik a' partokon 's a' hídon állottak, bámulással 's örvendezéssel szemlélték. Ezen hajó már a' tulajdonképpen úgynevezett gőz hajó, a' milyenek Amérikában, Angliában, Frantziaországban a' *Sequana* vizén, 's Németországban az *Albison* találatnak. Ezer mására teszik az egész terhit, melynek egy része maga a' hajó 's minden hozzátartozók, a' más része pedig bizonyos reá rakott holmi. Ennek minden részei nem tsak nagyobb mértékszerént, hanem nagyobb kiterjeszkedéssel 's erősebben is vagynak alkatva 's készittetve, mint a' *Bernard* gőz-hajóján (de a' melynek, mint a' Bétsi tudósításban láttuk, egyéb oly hasznos tulajdonságai vagynak, mellyek nagyobbadon még ezután a' gyakorlásban fognak legjobban kitettzeni. Mi némü próbábat tett 8-dikban Posony mellett ugyantsak ez a' *St. Leon* úr gőz-hajója, megirtuk más versben). —

Posonytól lett elindulása után V á t z mellett két terhes hajót, mellyek a' szél miatt útjokat nem folytathatták, maga után kötvén, Budára szerentsésen hozta őket.

B é t s.

A' P e r s e n b e u g i tudósítások szerént Császár ő Felsége e' hónap' 18-dikán onnét A a c h e n felé tovább indult. Akkor éjjel Scharodingban, 19-dikben Regensburgban, 20-dikban Norimbergában, 21-dikben Eselsbachban halván ő Felsége, 22-dikben Moguntziába érkezni 's 23-dikat is ott tölteni szándékozott ő Felsége. Ha az idő kedvezni fog, Moguntziából Bingenig vagy talám tovább is a' Rénuson fogja útját folytatni, 's 25-dikben Coblentzbe, 26-dikban Kölnbe, 27-dikben A a c h e n b e érkezik ő Felsége. A' Habsburgi Gróf nevet *Scharodingban* veszi-fel.

T u d ó s í t á s.

A' melly Deák-Magyar-Német Lexiconnak kiadása felől, egy a' mult 1817-dik esztendő Október hónapjában költ Tudósítás által ígéretet tettem; annak Első Része a' sajtó alól már kiszabadult, ezen tzím alatt:

„Josephi Marton, in Antiquissima ac Celeberrima Universitate Caes. Reg. Vindobonensi Linguae et Litteraturae Hungaricae Professoris Publici Extraordinarii LEXICON trilingve Latino-Hungarico-Germanicum adductum Lexici Scholastici Schelleriani et Kirschiano-Borniani elaboratum, ac vocabulis medii aevi terminisque Scientiarum Technicis, ubique distinctis, auctum. Addito, Terminorum Juridicorum, imprimis in Jure Hungarico usitatorum, Glossario. Pars Prima, A—L.“

Viennae Austriae, Typis Antonii Pichler
Typographi. 1818.

Ez az Első Rész Titt. Előfizetőim számokra a' T. T. Collector Urakhoz már mindenüvé leszállított; és így maga a' Munka tanúbizonyságot tehet arról, hogy mind azt, a' mit annak minéműségéről a' kiadott Tudósítás ígért, telyesíttem: sőt még, hogy az első próba-árkusban Tudóssaink által észrevett némelly kevés fogyatkozásokat is kipótoltam. A' Második Rész, melly már sajtó alatt vagyon, az Elsőnél, (melly 55 árkusnyi) a' Glossariummal együtt jóval is nagyobb lesz: mindazáltal eddigvaló Előfizetőim a' már letett 10 forintnál többet a' két Részért nem fizetnek.

De mivel e' szerént a' Munka az előre gondolt 80—90 árkusnál sokkal többre megy, úgy hogy annak kiadására, mintegy ezer és száz Praenumeránsaim segedelme nemcsak nem elég, sőt az ebből bégyült Summát az I-ső Rész kinyomtatására tett költség tetemesen meghaladja: a' Könyv kiadása könnyebítésére választott Előfizetés útját, a' kinyomtatásnak annál hamarébb lehető végrehajtására ezennel megújítom. Telyes reménységgel vagyok a' felől, hogy minekutánna mind az ennek kijöhetése felől támadott kétséget, az Első Résznek megjelenése által egészen eloszlattam; mind a' Munka maga világosan mutatja, hogy ez, nem az Oskolai Lexicon tsak Harmadik Része lészen, a' mint sokan vélekedtek, hanem valósággal a' Scheller Oskolai Lexiconánál minden tekintetben sokkal bővebb és haszonvehetőbb leendő: elegendő számmal fognak Hazafiak között találkozni, a' kik ezt az Előfizetés útján örömet megszerzik; nem annyira azért, hogy így a' Könyvet egy harmad rész árral oltsóbban megvehetik, noha az idők környülállásai ezt a' gazdasági okot is elegendőképpen javallják;

hanem inkább azon Hazafiúi érzéstől indítatva, hogy a' közhasznú igyekezetet tőlök kitelhető módon elősegítsék.

Az Előrefizetés, a' fennt említett okra nézve, hogy t. i. a' Könyv sokkal több árkusra szaporodik: mint azt előre gondoltam, most az új Praenumeránsokra nézve 12 forint lészen Váltóban; melly egynéhány hónapok mulva egészen kijövéen, mind itt, mind a' Magyar Országi Rendes Könyvárosoknál 18 forinton fog adadni.

Ez az új Praenumeratio ideje a' jövő November hónap végéig tart, a' melly meghatározott időn túl az Előrefizetés el nem fogadtatik.

Az Előrefizetés öszveszedésére ezenel minden Kir. és Ns. Gymnasiumok T. T. Directorait, és T. T. Professoraikat, úgy szinte a' Ns. Seminariumok T. T. Vice Rectorait is újra alázatosan megkérem, hogy hazafiúi buzgóságból jó igyekezetemnek elősegítői lenni méltóztassanak. Ezenkívül a' Praenumeratiót a' Könyváros Urak is mindenütt elfogadják. Az Előfizetők magok béírására készített Papiros a' T. T. Collector Urakhoz minden helyekre elküldetik, hogy abba a' Titt. Praenumeránsok neveiket beírassák, és a' szerént a' Könyv végére kinyomtatódhassanak.

A' Titt. Collector Uraknak fáradozásokért minden tíz Exemplumra egy Exemplum küldődik. Minthogy pedig innen minden nyomtatvány ládákra rakva küldetik le, és a' könyv nagysága miatt az érette fizetendő vám, harmintzad és leszállítás bére sokra megy: legigazságosabbnak találom azt, hogy minden Praenumerans, Magyar és Erdély Országban egyformán a' Könyvnek által vételekor 30 krajtzárt tegyen le, a' mellyből osztán minden leszállításra tett költség kikerülhet.

A' Lexicon Második Része, mellynek nyomtatattása még a' mult Augustus

hónapban elkezdődött, a' jövő Mártzi-
usban a' sajtó alól kiszabadul. Az Első
Részt a' Titt. Praenumeráns Urak addig
is kezekhez vehetik, mihelyt t. i. a' T.
T. Collector Uraktól az e' végre megki-
vántató Exemplumok száma felől tudó-
sítottam. Egyébaránt is előre reményl-
vén Praenumeránsaim szaporodását, a'
Nagyobb Helyekre feleslegvaló Nyomtat-
ványokat küldöttem, úgy hogy az Előre-
fizető Urak a' Könyv Első Darabját mind-
járt általvehetik. Költ Bétsben: am Ber-
gel: Nro. 518.

September' 15-dikén 1818.

Márton Jó'sef,
a' Deák-Magyar-Német Lexicon
Kiadója.

Tudományos Jelentés.

„*Topographia Oppidi Miskoltz
Historico Medica.* Auctore Samuele
Benkő, Phil. et Medicinae Doctore,
Inclyti Comitatus Borsod Physico Ordina-
rio. Denuo edita cura Josephi Szath-
máry Medicinae Doctoris.“ Miskoltzi-
ni, Typis Michaelis Szigethy, Caes. Re-
gii Privileg. Typographi. Anno 1818.

Találtatik: Miskoltzon magánál az
Auctor úrnál. Pesten: Tabuláris Prokát-
tor T. Szűts Ábrahám úrnál, a' Széput-
tzában 496. szám alatt. Bétsben a' Ma-
gyar Ujsag Hivatalnál.

Az ára Váltó Tzedulában 2 forint.

Uj Könyvekről való Jelentés.

1) Magyar Árpádiás, vagy is Első
Vitéz Magyar Vezéreknek, 's vi-
selt dolgaiknak leírása, kis alexádrin
Cadencziás Verseken. Terhes Sámuel
Nagyfalusi Református Prédikátor által.
Nádaskay András betűivel. A' munka té-
szen 29 árku, az ára 8 forint négy kö-
tetnek nyomtató papiroson, író papiro-
son 10 forint.

2) Florián meséi magyar Regékben,
vagy is Cadencziás nagy alexádrin ver-
sekben. All három kötetből, 18 árku-
ból, az ára 5 forint.

3) Ziza, vagy az én tüzem, megjob-
bitva 100 eredi dalokban a' Csokonai ár-
nyékához ezen név alatt, az Ifjú Erzéki
által. All két kötetből, 15 árku, az ára
három forint.

Foglal magában ezenkívül némelly
jeles észrevételeket Kazinczy, Vályi, Nagy
Ferencz, Berzsenyi, Kölcsei, Szemere,
Csokonai, Kis János újabb Iróinkra nézve.
Találtatnak ezen munkák nállam
Nagyfaluban.

Sáros - Patakon: Nádaskai András
Könyvnyomtató Urnál, 's Szalánczi Mi-
hály Togátusnál.

Pesten: Kis Jó'sef Könyváros Urnál,
és Terhes Benjámín Instrument csináló
Urnál mint Testvér Ötsémnél.

Debreczenben: Csáthy György Öz-
vegyénél.

Miskolczon: Szigethy Mihály Urnál.
Maramarosi Szigethen Szilágyi Pro-
fessor Urnál a' Reform. Collegiumban.

Posonyban, 's Győrött: Schwaiger
Könyváros Urnál.

Sopronyban: Wigand Könyváros Ur-
nál.

Kolosvárott: Guttmann Könyváros
Urnál.

Terhes Sámuel,
Nagyfalusi Prédikátor.

H í r a d á s.

Melly által a' Tit. Publicumnak tud-
tára adatik, hogy Tek. Zemplény Vár-
megyében helyheztetett Talya Városá-
ban lakó Jantho Sándor úr a' fent tisz-
telt Vármegyében a' Zombori határban
egy leg jobb móddal reducalt 100 em-
ber kapás, ép és a' leg jobb helyen Dél-
re fekvő, egy felől Esterházy ő Hertzeg-
sége más felől a' Tek. Otsváry úrak sza-

bad Szölejek szomszédságába, és az Ország út mellett Mád Városához igen közel lévő örökösen aquiralt szabad Szölejét, a' melly alatt kőből épült borház is vagyon sajtóyal egygyütt, el adóvá teszi azon okon, mivel a' fent környül irt Szőlőt áruba bortsátott úr lakó határjába inkább keze ügyébe lévő Szőlőt kíván szerezni.

A' kinek tehát ezen fent irt Szöllőnek megvételére kedve lenne 1-ső Octoberig tessék magát az eladó úrnál jelenteni, mert ha hogy 1-ső Octoberig el nem kél, tehát 1-ső Novemberbe éppen Szüret alatt Mád Városába a' Bál-házba estvéli három órakor Licitatio által fog el adattatni.

* * *

A' N. Mosony Vármegyében Ó-Váron felállított Mezei Gazdasági Intézetéről való Jelentés: —

Szakzen-Tétseni Albert Ő Királyi Hertzegsége a' Gazdasági Intézeteknek fontosságát tekintetbe vévén, 's a' köz jóhoz átaljában, különösen pedig a' Magyar Nemzet jóvához viseltető hajlandóságának nyilvánvaló bizonyosságát akarván fennhagyni, kegyesen méltóztott. Magyarországon N. Mosony Vármegyében helyheztetett Ó-Vári Uradalmában a' Mezei Gazdasági tapasztalásokra nézve egy Mezei Gazdasági Iskolát felállítani 's azt örök időkre megfundálni. —

Minthogy az ezen Iskolához megkívántató készülétek már oly módon lábra állítottak, hogy az, a' folyó 1818-dik esztendőben November' 1-ső napján ki nyittatik: erre nézve a' következők közönséges hirül adattatnak:

Az ezen nemzeti gazdasági tanuló intézetbe való belépés, minden nemzetre, rangra, és vallási külömbségre való tekintet nélkül, mindenek előtt megnyílván leszen, a' kik tsak jó erköltsi tulajdonságaikat megmutathatják.

Valamint a' Theoretikai úgy a' Praktisbeli tanítás is, egyátaljában mind ingyen esik.

Lakást, kosztot, 's egyéb megkívántatókat, a' meghatározott Stipendiatásokkal egygyütt az Intitutum' épületében kapnak az idegen nevendékek is, a' hol szüntelen Tanítójiknak szemek előtt fognak lenni.

Az esztendőről esztendőre az idő' környülállásaihozképpest előre meghatározatandó, 's félesztendőnként előre befizetendő koszt-pénz az Intitutum' Traktérjánál, a' folyó 18 $\frac{1}{2}$ oskolai esztendőben, valami 300-tól fogva 400 forintokra telhet.

Az Ó-Vári Gazdasági Intitutum, melyhez mind azoknak, a' kik most efelől bővebben tudósittatni kívánnak, járulni szükséges leszen, nyomtatott irásban fogja az Intitutum' plánumát, elintéztetését, sarkalatos principiumait, 's határozásait mindenekkel közleni.

Azonközben előre való esmertetésül szolgálhat, hogy ezen Tanulói Intézetnek czélzása a' leszen, hogy a' kezdő Mezei Gazdákra nézve, az Iskolából a' valóságos gazdasági életre való nagyon terhes általlépés könnyebbítették, és ők haszonvehető practicus emberekké formáltassanak. Költ a' Hertzegi Gazdasági Intitutumban Ó-Váron, Magyarországon, Augustus' 15-dikén 1818-ban.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
 September' 18-dikán 253 $\frac{3}{8}$ — 19-dikén 255 $\frac{1}{2}$ — 21-dikén 255 — forintot